

การบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น
พื้นฐาน

จิตรกร มูลเมืองแสน

ครู โรงเรียนวัดเกาะสุวรรณาราม

SCHOOL-BASED MANAGEMENT OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS UNDER THE
OFFICE OF THE BASIC EDUCATION COMMISSION

chittakon munmuangsaen

Teacher, Wat Ko Suwannaram School, Thailand

Corresponding author e-mail: Chittikon12345@gmail.com

วันที่รับบทความ 6 มีนาคม 2569 วันที่แก้ไขบทความ 24 มีนาคม 2569 วันที่ตอบรับบทความ 24 มีนาคม 2569

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) การบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ2) เปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานจำแนกตามบทบาทหน้าที่ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา/ครูและเครือข่ายผู้ปกครอง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ จำนวน 97 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา/ครู 51 คน และเครือข่ายผู้ปกครอง 46 คน ได้มาโดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบระดับประมาณค่าที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.66 - 1.00 และมีความเชื่อมั่น ทั้งฉบับ .931 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที

ผลจากการศึกษาพบว่า 1) การบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของผู้บริหารสถานศึกษา/ครู และเครือข่ายผู้ปกครองโดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) การเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน พบว่า การบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของผู้บริหารสถานศึกษา/ครูและเครือข่ายผู้ปกครองแตกต่างกันในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเครือข่ายผู้ปกครองมีค่าสูงกว่าผู้บริหารสถานศึกษา/ครู

คำสำคัญ : การบริหาร สถานศึกษา โรงเรียนเป็นฐาน

Abstract

This study aimed to 1) examine school-based administration under the Office of the Basic Education Commission (OBEC) and 2) compare school-based administration according to roles, namely school administrators/teachers and parent networks. The sample consisted of 97 participants, including 51 school administrators/teachers and 46 parent network members, determined using Krejcie and Morgan's sample size table. The data collection instrument was a researcher-developed Likert-scale questionnaire, which had a consistency index ranging from 0.66 to 1.00 and an overall reliability of 0.931. The data were analyzed using percentages, means, standard deviations, and t-tests.

The results indicated that: 1) overall, school-based administration under OBEC by both school administrators/teachers and parent networks was at a high level; 2) the comparison of school-based administration showed statistically significant differences at the 0.05 level between school administrators/teachers and parent networks, both overall and in specific aspects, with parent networks scoring higher than school administrators/teachers.

Keywords : Administration, Educational Institutions, School-Based

บทนำ

การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานถูกนำมาใช้เป็นยุทธศาสตร์ในการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 39 กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในพื้นที่โดยตรง

มาตรา 40 กำหนดให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อกำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา นอกจากนี้ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มาตรา 35 กำหนดให้สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานมีฐานะเป็นนิติบุคคล หลักการดังกล่าวสอดคล้องกับแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่เน้นการกระจายอำนาจ การบริหารจัดการตนเอง การมีส่วนร่วม และการประกันคุณภาพ (สมชัย ชวลิตธาดา, 2568)

กระทรวงศึกษาธิการจึงกำหนดให้ใช้มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยเป็นหลักในการประเมินและพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยแบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณภาพผู้เรียน ด้านการเรียนการสอน ด้านการบริหารและการจัดการศึกษา และด้านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ สำหรับด้านการบริหารและการจัดการศึกษา มาตรฐานที่ 13 กำหนดให้สถานศึกษามีการบริหารและการจัดการศึกษาโดยใช้

โรงเรียนเป็นฐาน เมื่อพิจารณาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในประเทศไทย จากการศึกษาเอกสารและสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง พบว่า ปัญหาสำคัญของการบริหารการศึกษาในภาพรวมของกระทรวงศึกษาธิการ คือ การรวมอำนาจไว้ที่ส่วนกลาง ขาดเอกภาพในการบริหาร ขาดประสิทธิภาพในระบบประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน การพัฒนานโยบายไม่เป็นระบบและต่อเนื่อง และขาดความเชื่อมโยงกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานอื่น (อุทัย บุญประเสริฐ, 2543; 2563)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีหน้าที่กำหนดนโยบายระดับพื้นที่ ประสานงาน สนับสนุนโรงเรียน และพัฒนานโยบาย พร้อมมอบอำนาจในการกำหนดระเบียบและข้อบังคับในโรงเรียน รวมถึงสนับสนุนความเชื่อมโยงระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและทรัพยากรเพื่อการจัดการศึกษาในท้องถิ่น โรงเรียนมีหน้าที่จัดการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยอาศัยการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ผลการศึกษาพบว่า ความพร้อมในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานขึ้นอยู่กับประสบการณ์การอบรม ขนาด และสถานที่ตั้งของโรงเรียน ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษา 2) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) ครูและบุคลากรทางการศึกษา 4) สภาพของสถานศึกษา และ 5) สภาพของชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551)

ครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญต่อการดำเนินงานในโรงเรียน โดยเฉพาะในยุคปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนจึงต้องมีบุคลากรที่รับผิดชอบ ตั้งใจ เปลี่ยนแปลงได้ ทันสมัย มีเป้าหมายของตนเองและสามารถปรับเป้าหมายให้สอดคล้องกับองค์กร มีความรู้ความเข้าใจ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้ และพร้อมทำหน้าที่ด้วยความเสียสละ (จำลอง เรียงศรีเจริญพร, 2558) การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานจำเป็นต้องกำหนดเป้าหมายสำคัญ คือ การได้รับประกันคุณภาพการศึกษา การปฏิรูประบบการเงิน การกระจายอำนาจสู่สถานศึกษา และการประกันคุณภาพเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้เกิดมาตรฐานที่พึงประสงค์และยั่งยืน (กิริยณภา หนูอินทร, 2551)

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามบทบาทหน้าที่คือผู้บริหารสถานศึกษา/ครูและเครือข่ายผู้ปกครอง

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สถาบันแห่งชาติเพื่อการปฏิรูป (2544) SBM (School-Based Management หรือ Site-Based Management) คือ การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ซึ่งเป็นแนวทางการปฏิรูปการศึกษาเพื่อมุ่งเน้นการกระจายอำนาจและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน มีแนวคิดสำคัญดังนี้ การกระจายอำนาจไปยังโรงเรียน การบริหารตนเองของโรงเรียน การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การเน้นความรับผิดชอบร่วม

แนวคิดหลักของ SBM ประกอบด้วย 4 มิติสำคัญ ได้แก่ 1) การกระจายอำนาจ เป็นการมอบอำนาจให้โรงเรียนสามารถบริหารจัดการตนเองได้ตามความเหมาะสมของบริบทและความต้องการของนักเรียนและชุมชน โดยให้โรงเรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจด้านการบริหารการศึกษา การจัดทำงบประมาณ การพัฒนาหลักสูตร และการบริหารบุคลากร 2) การบริหารตนเอง

โรงเรียนสามารถบริหารจัดการทรัพยากร กำหนดเป้าหมาย และวางแผนพัฒนาการเรียนการสอนด้วยตนเอง โดยมีการตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง 3) การมีส่วนร่วม

ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย เช่น ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในการวางแผน การตัดสินใจ และการประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียน 4) ความรับผิดชอบ โรงเรียนต้องมีความรับผิดชอบต่อการบริหารจัดการ การใช้ทรัพยากร และผลลัพธ์ทางการศึกษา โดยมีการรายงานผลและเปิดเผยข้อมูลต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างโปร่งใส

หลักการเพิ่มเติมของ SBM ได้แก่ การบริหารแบบองค์รวมของโรงเรียน การพัฒนาและปรับปรุงโรงเรียนทุกด้านอย่างสอดคล้องและบูรณาการทั้งระบบ

ขั้นตอนการดำเนินการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการศึกษาเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การจัดเตรียมและวางแผนการดำเนินงาน ผู้ศึกษาได้ศึกษาแนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์การศึกษา กรอบแนวคิด นิยามศัพท์เฉพาะ ขั้นตอนการดำเนินการศึกษา ประชากร และเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินงาน ผู้ศึกษาได้สร้างเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) ตามกรอบแนวคิดและทฤษฎีการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบ Likert ได้แก่ มากที่สุด, มาก, ปานกลาง, น้อย, น้อยที่สุด ข้อคำถามครอบคลุม 5 หลักการ จำนวน 30 ข้อ

ตอนที่ 2 เปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน จำแนกตามบทบาทหน้าที่คือ ผู้บริหาร/ครู และเครือข่ายผู้ปกครอง

การพัฒนาเครื่องมือ

1. ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตำรา วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดโครงสร้างและเนื้อหาแบบสอบถาม
2. สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมตัวแปรทั้ง 5 ด้าน และขอคำแนะนำเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษา
3. ให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) และปรับปรุงแบบสอบถาม
4. ทดลองใช้แบบสอบถาม (Try Out) กับบุคลากรทางการศึกษาที่ไม่ได้เข้าร่วมการศึกษา จำนวน 30 คน
5. ตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยสูตร Cronbach's alpha coefficient พบค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .931
6. นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปใช้ในการเก็บข้อมูลต่อไป

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2567 จำนวน 320 คน กลุ่มตัวอย่างจำนวน 97 คน ได้แก่ ผู้บริหาร/ครู 58 คน และเครือข่ายผู้ปกครอง 46 คน โดยใช้ตารางกำหนดขนาดตัวอย่างของ Krejcie และ Morgan (1970, 607–610, อ้างถึงใน ในตะวัน กำหอม, 2559)

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แจกแบบสอบถามพร้อมชี้แจงวัตถุประสงค์และวิธีการตอบ
2. เก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเองทั้งหมด
3. ตรวจสอบความครบถ้วนของแบบสอบถาม และแจกซ้ำหากข้อมูลไม่สมบูรณ์
4. นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ด้วยค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) รายข้อและรายด้าน นำเสนอในรูปตารางพร้อมคำบรรยาย แบ่งระดับการปฏิบัติออกเป็น 5 ระดับ (Best, 1977, อ้างถึงใน ในตะวัน กำหอม, 2559)

ตอนที่ 2 วิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ระหว่างผู้บริหาร/ครู และเครือข่ายผู้ปกครอง ด้วยสถิติ t-test พร้อมรายงานค่าเปอร์เซ็นต์ ค่าเฉลี่ย (M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

บทสรุป

1. การวิเคราะห์ระดับการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารสถานศึกษา/ครูและเครือข่ายผู้ปกครองโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีการปฏิบัติเป็นอันดับหนึ่ง คือ หลักการจัดการศึกษาที่ดี อันดับที่สอง คือ หลักการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้ประชาชน อันดับสาม คือ หลักการบริหารการมีส่วนร่วม อันดับสี่ คือ หลักการตรวจสอบและถ่วงดุลและอันดับสุดท้าย คือ หลักการกระจายอำนาจ

2. การเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจำแนกตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา/ครูและเครือข่ายผู้ปกครองผลการศึกษา การเปรียบเทียบการบริหารโรงเรียนเป็นฐานในสถานศึกษาจำแนกตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา/ครู และเครือข่ายผู้ปกครอง พบว่า การใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารสถานศึกษา/ครูและเครือข่ายผู้ปกครองแตกต่างกันในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเครือข่ายผู้ปกครองมีค่าสูงกว่าผู้บริหารสถานศึกษา/ครู ในด้านหลักการกระจายอำนาจ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการจัดการศึกษาที่ดี และด้านหลักการคืนอำนาจ และด้านหลัก การตรวจสอบและถ่วงดุล

อภิปรายและสรุป

เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 คือ ศึกษาระดับการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา/ครูและเครือข่ายผู้ปกครองโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะ เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีการปฏิบัติเป็นอันดับหนึ่ง คือ หลักการจัด การศึกษาที่ดี อันดับที่สอง คือ หลักการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้ประชาชน อันดับสาม คือ หลักการบริหาร การมีส่วนร่วม อันดับสี่ คือ หลักการตรวจสอบและถ่วงดุลและอันดับสุดท้าย คือ หลักการกระจายอำนาจ ตามลำดับ ผลการศึกษาระดับการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และเครือข่ายผู้ปกครองโดยรวมมีระดับการบริหารอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุวิมล กาญจนวรรณ (2563) และ สมชาย แซ่ตั้ง (2564) ที่พบว่าการบริหารสถานศึกษาที่มีส่วนร่วมของผู้บริหาร ครู และชุมชน ส่งผลให้ระดับการบริหารโดยรวมสูง เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีการปฏิบัติเป็นอันดับหนึ่ง คือ หลักการจัดการศึกษาที่ดี รองลงมาคือ หลักการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้ประชาชน อันดับสามคือ หลักการบริหารการมีส่วนร่วม อันดับสี่คือ หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล และอันดับสุดท้ายคือ หลักการกระจายอำนาจ ตามลำดับผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า การบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องอาศัย การมีส่วนร่วมและความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง โดยเฉพาะการปฏิบัติในด้านหลักการจัดการศึกษาที่ดีและหลักการคืนอำนาจให้ประชาชน เป็นปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนให้การบริหารสถานศึกษาประสบความสำเร็จ

เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 คือ เปรียบเทียบการบริหารโรงเรียนเป็นฐานในสถานศึกษาจำแนกตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา/ครูและเครือข่ายผู้ปกครองผลการศึกษา การเปรียบเทียบการบริหารโรงเรียนเป็นฐานในสถานศึกษาจำแนกตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา/ครู และเครือข่ายผู้ปกครองพบว่า การใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารสถานศึกษา/ครูและเครือข่ายผู้ปกครองแตกต่างกันในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเครือข่ายผู้ปกครองมีค่าสูงกว่าผู้บริหารสถานศึกษา/ครู ในด้านหลักการกระจายอำนาจ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการจัดการศึกษาที่ดี และด้านหลักการคืนอำนาจ และด้านหลัก การตรวจสอบและถ่วงดุล ผลการศึกษาการเปรียบเทียบการบริหารโรงเรียนเป็นฐานในสถานศึกษาจำแนกตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และเครือข่ายผู้ปกครอง พบว่า การใช้โรงเรียนเป็นฐานแตกต่างกันทั้งในภาพรวมและรายด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (สุวิมล กาญจนวรรณ, 2563; สมชาย แซ่ตั้ง, 2564)เมื่อพิจารณาในรายละเอียดรายด้าน พบว่า เครือข่ายผู้ปกครองมีระดับความคิดเห็นสูงกว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในทุกด้านที่ศึกษา ได้แก่ หลักการกระจายอำนาจ หลักการมีส่วนร่วม หลักการจัดการศึกษาที่ดี หลักการคืนอำนาจ หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล ผลการวิจัยนี้ สอดคล้องกับแนวคิดของนักวิจัยไทยที่ระบุว่า การบริหารสถานศึกษาแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานจะมีประสิทธิภาพสูงสุดเมื่อมี การมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงของผู้บริหาร ครู และเครือข่ายผู้ปกครอง โดยเฉพาะ เครือข่ายผู้ปกครองที่มีมุมมองต่อการบริหารด้านกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมสูง จะช่วยสนับสนุนให้ กระบวนการบริหารสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผู้ศึกษา

1.1 ส่งเสริมการจัดการศึกษาที่ดีในสถานศึกษา เนื่องจากผลการศึกษาพบว่าด้านการจัดการศึกษาที่ดีมีการปฏิบัติสูงสุด การสนับสนุนและพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และระบบบริหารภายในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง จะช่วยรักษาระดับการปฏิบัติที่ดีและพัฒนาต่อไป

1.2 เพิ่มความตระหนักและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผลวิจัยพบว่าเครือข่ายผู้ปกครองให้ค่าสูงกว่าผู้บริหารและครูในทุกด้าน การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครู ผู้บริหาร และชุมชนในการตัดสินใจและกิจกรรมของโรงเรียน จะช่วยสร้างความเข้าใจและความร่วมมือระหว่างทุกฝ่าย

1.3 พัฒนาการกระจายอำนาจและระบบตรวจสอบถ่วงดุล แม้ผลการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก แต่ด้านการกระจายอำนาจและการตรวจสอบถ่วงดุลมีลำดับต่ำที่สุด จึงควรเสริมสร้างกลไกและแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน เพื่อให้โรงเรียนสามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพและโปร่งใส

1.4 พัฒนาศักยภาพผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษา เน้นการอบรมและพัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรในด้านการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน รวมถึงการพัฒนาทักษะการประสานงานกับเครือข่ายผู้ปกครองและชุมชน เพื่อให้การบริหารสอดคล้องกับมาตรฐานและมีประสิทธิผล

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

2.1 ควรขยายขอบเขตการศึกษาครอบคลุมโรงเรียนในเขตพื้นที่อื่น ๆ หรือเปรียบเทียบระหว่างเขตเมืองและชนบท เพื่อให้เห็นความแตกต่างและปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

2.2 ควรศึกษาปัจจัยเชิงลึก เช่น ทักษะคนดี ความพึงพอใจ และการมีส่วนร่วมของครู ผู้บริหาร และเครือข่ายผู้ปกครอง ในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เพื่อให้ได้แนวทางพัฒนาที่เหมาะสมและยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

กิริยณภา หนูอินทร. (2551). การประกันคุณภาพการศึกษา: แนวคิดและการปฏิบัติในสถานศึกษาไทย.

กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์การศึกษา.

จำลอง เรียงศรีเจริญพร. (2558). การพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาเพื่อคุณภาพการเรียนรู้. กรุงเทพฯ:

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย.

ในตะวัน กำหอม.(2559).การวิจัยการบริหารการศึกษา. โรงพิมพ์ทีคอม จังหวัดมหาสารคาม.วิทยาลัยทองสุข.

สถาบันแห่งชาติเพื่อการปฏิรูป. (2544). การบริหารงานโดยใช้ตรงเรียนเป็นฐาน สถาบันแห่งชาติเพื่อการ

ปฏิรูป 1 ,สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรี

สมชัย ขวลิตธาดา. (2568). แนวทางการบริหารสถานศึกษาในยุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์

การศึกษา.

สมชาย แซ่ตั้ง. (2564). บทบาทผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองต่อการบริหารสถานศึกษาในประเทศไทย. วารสาร

การศึกษาและพัฒนาชุมชน, 12(1), 40–56.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). รายงานการประเมินปัจจัยที่มีผลต่อการบริหาร

สถานศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สุวิมล กาญจนวรรณ. (2563). การบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม: กรณีศึกษาสำนักงานคณะกรรมการ

การศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารการบริหารการศึกษา, 10(2), 55–70.

อุทัย บุญประเสริฐ. (2543). การบริหารการศึกษาในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย.

อุทัย บุญประเสริฐ. (2563). การปฏิรูปการศึกษาของไทยและการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน. กรุงเทพฯ:

สำนักพิมพ์การศึกษา.